

LINEÆR REGISTRERING

- fremtidens bedømmelsessystem



Dansk Varmblods kåringskarakter skal fremover suppleres med en lineær registrering af hesten, hvor hver egenskab vurderes ud fra de biologiske yderpunkter.

Avlsledelsen er i gang med at udvikle fremtidens bedømmelsessystem "lineær registrering" til brug i Dansk Varmblod. Systemet forventes indført i 2014

Af Karina Christiansen, avlskonsulent for Dansk Varmblod
Foto: Ridehesten.com/Annette Boe Østergaard

Lineær registrering er en beskrivende metode til at bedømme heste. For hver egenskab beskriver dommerne, hvor hesten placerer sig mellem de biologiske yderpunkter. I forbindelse med bedømmelse af for eksempel kodevinklen, vil de biologiske yderpunkter være henholdsvis "bløde koder" og "rette koder" (figur 1).

I det lineære registreringssystem benyttes en skala på 9 med alfabetiske valgmuligheder fra "a" til "i", hvor "a" og "i" udtrykker egenskaberne biologiske yderpunkter. Dommerne tager først overordnet stilling til, om kodevinklen er til den bløde side (a-c), inden for normalområdet (d-f) eller til den rette side (g-i). Såfremt kodevinklen er til den bløde side, har dommerne igen tre valgmuligheder: a = meget bløde; b = bløde; c = lidt bløde.

Hvad er optimum?

For at kunne vurdere hestens kvalitet, skal der for hver egenskab fastlægges et optimum med udgangspunkt i avlsmålet. Egenskaberne vil have forskellige optimum. Nogle egenskaber har det biologiske midtpunkt som optimum, mens andre har det biologiske yderpunkt som optimum.

Kodevinklen er et eksempel på en egenskab, hvor optimum er det biologiske midtpunkt, nemlig en korrekt vinklet kode, der hverken er for blød eller ret (figur 1).

Et eksempel på en egenskab, der har det ene yderpunkt som optimum, er "harmoni" i forbindelse med vurdering af hestens type. Dansk Varmblods avlsmål er en så harmonisk hest som muligt, så optimum er i dette tilfælde "a" (figur 2).

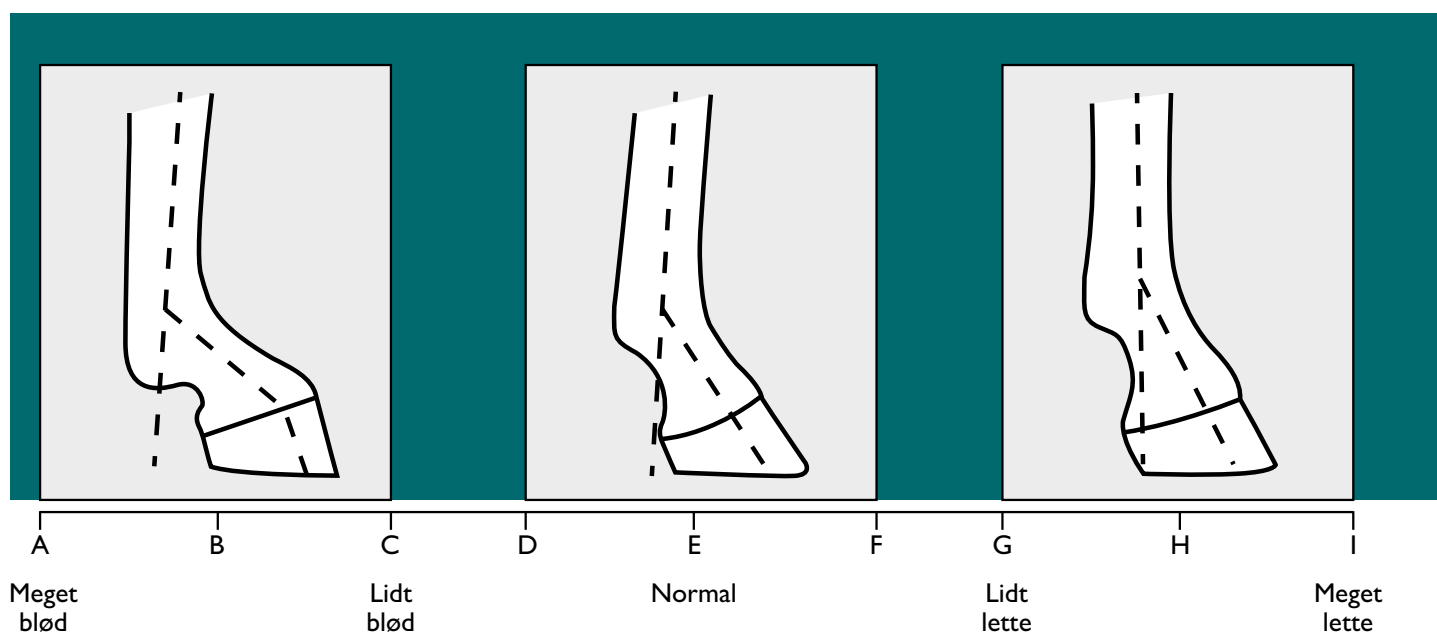
Der findes dog også egenskaber, der hverken har de biologiske yderpunkter eller midtpunktet, som optimum. Det er disse egenskaber, som er sværest at fastlægge optimum for. Et eksempel er ædelhed. Dansk Varmblod ønsker at avle ædle heste. Men en hest kan godt blive for ædel i forhold til avlsmålet. Avlsledelsen har derfor fastlagt Dansk Varmblods optimum for ædelhed til "c" (figur 2). På samme måde foreskriver avlsmålet en højtstillet hest. Men en hest kan i ekstreme tilfælde blive så højtstillet, at det går ud over balancen. Det er naturligvis ikke ønskeligt, og optimum er derfor i dette tilfælde også "c".

10-point karaktersystemet bibeholdes

Avlsledelsen har besluttet at fastholde karaktergivning fra 1-10 for de nuværende bedømte egenskaber. Dressurheste og springheste får således fortsat en karakter for: type; hoved og hals; skulder og manke; overlinje og bagpart; forlemmer; baglemmer; helhed. Dressurheste får endvidere karakterer for skridt, trav og galop, og springheste for springgalop, springteknik og kapacitet.

Avlsledelsen har besluttet at fastholde karaktergivningen, da

KODEVINKEL FIGUR 1



Ved lineær registrering af kodevinklen tager dommerne først overordnet stilling til, om kodevinklen er til den bløde side, inden for normalområdet eller til den rette side. Hvis kodevinklen er til den bløde side, har dommerne igen tre valgmuligheder: a = meget bløde; b = bløde, c = lidt bløde.

LINEÆR PROFIL – DRESSURHESTE FIGUR 2

Kat., navn og reg. nr.: _____

Dato og bedømmelsessted: _____

Stangmål: _____

Egenskaber	Karakter		A	B	C	D	E	F	G	H	I		Afvielser 1 = afviger 2 = afviger meget	
Fremstillingsform													☐ Tynd ☐ Tyk	
Type	8	Store rammer	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Små rammer	☒ Smal ☐ Korte ribben
		Højtstillet	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Lavstammet	☐ Korte forben
		Harmonisk	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Uharmonisk	
		Ædel	☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	Kraftig	
		Meget kønspræg	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Savner kønspræg	
Hoved/hals	7	Lille hoved	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐	Stort hoved	☐ Korte mundvige	
		Udtryksfuld	☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	Savner udtryk	
		Let forening	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kraftig forening	
		Lang hals	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kort hals	
		Tynd hals	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kraftig hals	
		Rejst hals	☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	Flad halsansætning	☐ Lavtansat hals
Skulder/manke	7	Lang skulder	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	Kort skulder		
		Hældende skulder	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Stejl skulder	☐ Fremskudt skulder
		God albuefrihed	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Bundne albuer	
		Lang manke	☐	☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	Kort manke	
		Høj manke	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Umarkeret manke	
			☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kort overlinje		

den er bestemmende for kåringsgraden og fordi karaktererne endvidere indgår i indeksberegningen.

Det lineære system skal således bruges til at understøtte og forklare de givne karakterer, og skal erstatte den korte beskrivelse, som på nuværende tidspunkt gives til kåringsshopperne.

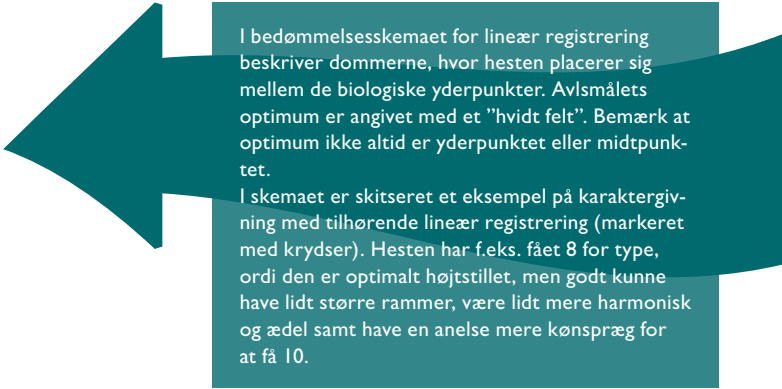
giver 7 for trav, vil udstilleren i den lineære registrering kunne se hvorfor. Det kan være, at traven er taktfast og rummelig, men savner bæring og smidighed. Denne måde at vurdere på giver en langt større information til udstilleren, og er en medvirkende årsag til at gøre systemet så populært.

Detaljeret forklaring

I det lineære system er en del af de egenskaber, der bedømmes i dag, inddelt i underegenskaber. Hvis dommerne for eksempel

Afvielser, der ikke bedømmes lineært

På bedømmelsesskemaet er der også mulighed for at afkrydse nogle afvielser, der ikke bedømmes ud fra en lineær skala. Det



I bedømmelsesskemaet for lineær registrering beskriver dommerne, hvor hesten placerer sig mellem de biologiske yderpunkter. Avlsmålets optimum er angivet med et "hvidt felt". Bemærk at optimum ikke altid er yderpunktet eller midtpunktet.

I skemaet er skitseret et eksempel på karaktergivning med tilhørende lineær registrering (markeret med krydser). Hesten har f.eks. fået 8 for type, fordi den er optimalt højstillet, men godt kunne have lidt større rammer, være lidt mere harmonisk og ædel samt have en anelse mere kønspræg for at få 10.

kan for eksempel være "fremskudt skulder" i forbindelse med bedømmelsen af sadellejet (figur 2).

Afvigelserne kan gradueres på niveau 1 eller 2. Niveau 1 betyder, at hesten tydeligt afviger med hensyn til egenskaben. Niveau 2 betyder, at hesten afviger meget for den pågældende egenskab.

Bedre avlsrådgivning og statistik

Fordelene ved at indføre det lineære registreringssystem er mange. Systemet vil gøre det lettere for avlerne at se, hvor langt deres hest ligger fra avlsmålets optimum. Det vil dermed også blive lettere at vælge den rigtige hingst, der kan supplere hoppen bedst muligt. Indførelsen af lineær registrering sker derfor også som en del af Avlsplan 2020 i forbindelse med afsnittet "Bedre rådgivning af avlerne".

En anden fordel er, at systemet i højere grad er anvendeligt til statistiske undersøgelser end 10-tals karaktersystemet, da langt de fleste heste får mellem 6-8 i de bedømte egenskaber. Det hollandske varmbloods forbund KWPN var de første til at bevise, at der er forskel i eksteriøret mellem dressur- og springheste. KWPN har i en årrække benyttet lineær registrering. Denne eksteriørvurdering blev sammenlignet mellem heste med de 1.000 højeste springindeks og heste med de 1.000 højeste dressurindeks. I undersøgelsen fandt KWPN blandt andet, at de bedste springheste havde en tyndere og lidt mere horisontal ansat hals, en lidt stejlere skulder, lidt kortere kryds og lidt mere rette haser end de bedste dressurheste.

Med indførelsen af både det lineære registreringssystem og det danske sygdomsregister i Hestedatabasen, vil Dansk Varmblood i fremtiden få større mulighed for at optimere avlsarbejdet. Der vil således blive mulighed for undersøgelser af holdbarhed i henhold til hestens eksteriør og bevægelsesmønster. For eksempel ved man i dag ikke, om der er sammenhæng mellem dårlig balance og meget højtstillede heste, og om disse heste slider mere på sig selv med dårligere holdbarhed til følge.

Sidst, men ikke mindst, er det lineære registreringssystem internationalt anerkendt. Det har i en årrække været benyttet og afprøvet inden for andre dyrearter, heriblandt kvæg. Foruden KWPN og Belgisk Varmblood, der i flere år har benyttet systemet, arbejder flere andre varmbloodsforbund nu også på at indføre lineær registrering, heriblandt Irland, Sverige, det tyske Oldenburgforbund samt Holsten- og Mecklenburg-forbundene. Såfremt forbundene kan komme til enighed om en nogenlunde ensrettet registrering, vil det i fremtiden blive langt lettere at vurdere kvaliteten af heste bedømt i andre forbund.

1/2
ann.



Det lineære system skal bruges til at understøtte og forklare de givne karakterer, og skal erstatte den korte beskrivelse, som på nuværende tidspunkt gives til kåringshopperne.

International standardiseret bedømmelse

Interstalliongruppen, der består af forskere og avlsledere fra forskellige lande, blev dannet i 1998 med det formål at øge gennemskueligheden, forståelsen og sammenligningen af objektive avlsinformationer mellem forbund. Dette arbejde er særdeles vigtigt i takt med, at hingste, sæd og embryoner i stigende grad udveksles mellem varmbloodsforbundene.

Det er derfor også naturligt, at Interstalliongruppen har påtaget sig arbejdet med at fastlægge de internationale standarder for lineær registrering af heste. Målet er at lave en fyldestgørende international protokol over egenskaber, der kan bedømmes. Ud fra denne protokol kan hvert forbund så vælge de egenskaber, typisk mellem 30-40, der ønskes bedømt i det pågældende forbund.

Det er nemlig ikke alle internationale egenskaber, der vil være relevante for alle forbund. For eksempel ønsker man i Irland at bedømme, om hovedformen er konkav eller konveks. Konveks hovedform ses efterhånden sjældent i Dansk Varmblod og er derfor ikke relevant at bedømme. I stedet ønsker avlsledelsen mulighed for at vurdere om hovedet er lille eller stort.

Elektronisk overførsel af data på kåringspladsen

Avlsledelsen udvælger og tester i øjeblikket relevante egenskaber

til lineær registrering i henhold til Dansk Varmblods bedømmelsessystem. Ikke mindst skal avlsmålets optimum for hver egenskab fastlægges. Dette optimum kan sagtens være forskelligt fra, hvad andre forbund ønsker i henhold til deres avlsmaal. I løbet af efteråret vil Videncentret for Landbrug | Heste udvikle et elektronisk indtastningssystem, der kan fungere via iPad. Tanken er, at kåringsresultaterne fremover bliver indtastet i iPad'en af sekretæren i stedet for på afkrydsningsskemaet. Ved bedømmelsens afslutning bliver karaktererne automatisk overført til Hestedatabasen samt til en computer på kåringspladsens sekretariat. Her bliver bedømmelsesskemaet udskrevet til udstilleren.

I løbet af 2013 skal det elektroniske indtastningssystem testes og justeres, ligesom Dansk Varmblods dommere skal gennemgå en obligatorisk uddannelse i lineær registrering samt foretage nogle prøvebedømmelser hen over sommeren. Planen er herefter, at al bedømmelse fra 2014 skal foregå efter det lineære registreringssystem, også på hingste, 2-års hopper og føl. Ved hingste til forbesigtigelse, 2-års hopper samt føl vil kun enkelte udvalgte egenskaber dog blive bedømt, da en detaljeret bedømmelse på endnu ikke udvoksede individer ikke er relevant.